

บทความพิเศษ

หลากหลายมุมมองจาก นวนิยายเรื่อง *กาฬวิบัติ* ของกามูส์

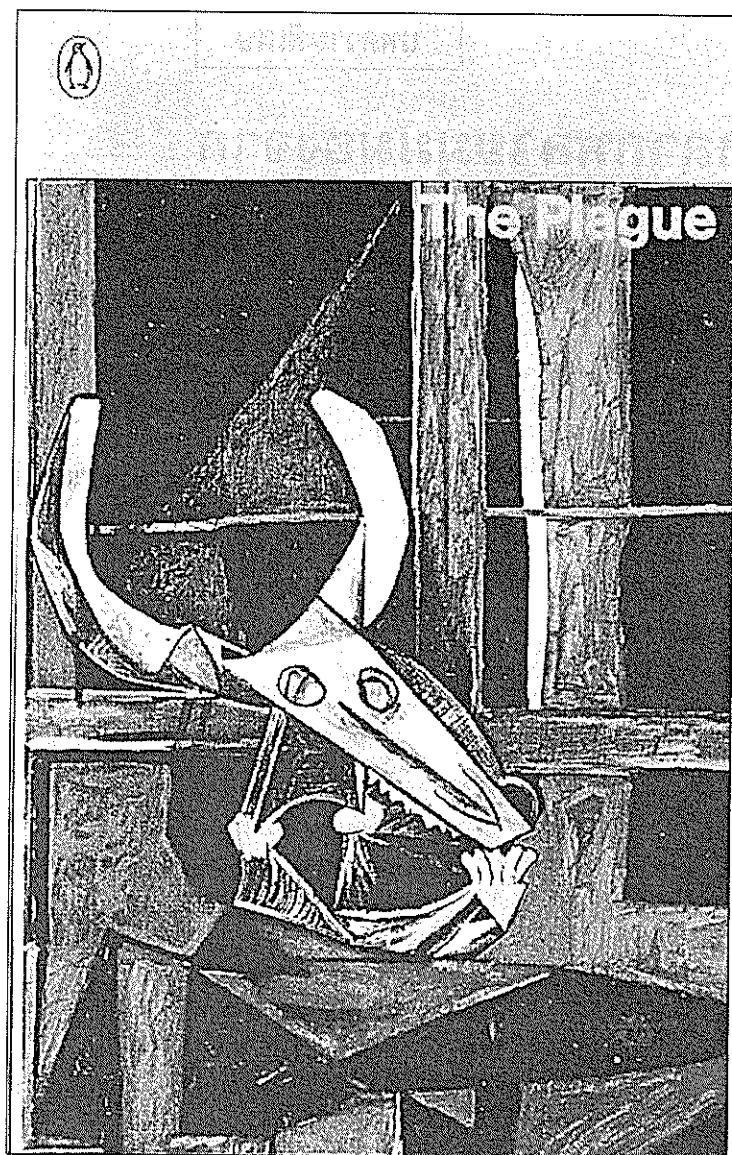
ประหยัด นิชลานนท์*

Albert Camus

กาฬวิบัติ (*La Peste*) เป็นงานวรรณกรรมที่กามูส์ใช้เวลาเขียนนานถึง 8 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 ถึง ค.ศ. 1947 และเป็นผลงานหลักที่ส่งผลให้กามูส์ได้รับรางวัลโนเบลในปี ค.ศ. 1957 เนื้อเรื่องเป็นเหตุการณ์โสมมตติ เกิดขึ้นที่เมืองโอรีอง (Oran) ประเทศแอลจีเรีย โดยมีสาเหตุมาจากกาฬโรค การสมมติให้เมืองโอรีองเป็นฉากของเรื่องและให้กาฬโรคเป็นภัยพิบัติที่คุกคามชีวิตผู้คนในเมืองนี้มิได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียน

*อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The Plague

จึงใคร่ขอแสดงถึงที่มาของความคิดดังกล่าวของกามูส์พอสังเขปก่อนที่จะนำเสนอถึงมุมมองด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการอ่านนวนิยายเรื่องนี้

กามูส์เกิดและเติบโตในประเทศแอลจีเรีย¹ สภาพดินฟ้าอากาศตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในประเทศนี้จึงประทับแน่นอยู่ในความทรงจำของเขาตลอดมา ดังที่เขาได้เขียนไว้ในเรื่อง *न्हัวร้อน (L'Été)* ว่า "ข้าพเจ้ามีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งและยาวนานกับประเทศแอลจีเรีย และความสัมพันธ์อันนี้จะไม่มีความสิ้นสุดอย่างแน่นอน"² ในงานวรรณกรรมของเขาจึงมีกลิ่นไอของทะเล สายลม แสงแดดและสภาพสังคมของดินแดนแห่งนี้ผสมผสานอยู่ เมืองที่อาจจะพูดได้ว่ากามูส์รู้จักเป็นอย่างดีในประเทศแอลจีเรียคือ อัลเจียร์ (Alger) และโอริ่ง อัลเจียร์เป็นเมืองที่เขาใช้ชีวิตในวัยเด็ก ทั้งนี้เพราะหลังจากสูญเสียผู้เป็นพ่อ³ จากการรบในสมรภูมิลุ่มน้ำมาร์น (la bataille de la Marne) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 แม่พาเขาและพี่ชายกลับไปอยู่กับยายที่เมืองอัลเจียร์ ในย่านชุมชนเบลกูร์ (Belcourt) โดยเช่าห้องชุดเล็ก ๆ อยู่รวมกัน 6 คน⁴ เขาเติบโตและได้ประสบการณ์ชีวิตมากมายจากเมืองนี้ อาจจะด้วยเหตุนี้ ในเรื่อง *คนนอก (L'Étranger)* ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1942 กามูส์จึงสมมติให้เหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นในเมืองนี้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนอีกเมืองหนึ่งที่กามูส์รู้จักเป็นอย่างดีคือ โอริ่ง บ้านเกิดของภรรยาคนที่สอง⁵ ซึ่งเขาได้ไปเยี่ยมเยียนมาในปี ค.ศ. 1939 และในช่วงเดือนมกราคม ค.ศ. 1941-สิงหาคม ค.ศ. 1942 เขาอาศัยอยู่ในเมืองนี้ขณะทำงาน

1. กามูส์เกิดเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1913 ในหมู่บ้าน เซนต์-ปอล (Saint-Paul) ทางตอนเหนือของเมืองมอนโดวี (Mondovi) ในภาคตะวันออกเฉียงของแอลจีเรีย (Herbert R. Lottman, *Albert Camus*. (Paris: Editions du Seuil, 1978), pp. 27-28.

2. อ้างถึงใน A. Camus., *Pages méditerranéennes*. (Paris: Gallimard, 1968), p. 26.

3. พ่อของกามูส์เสียชีวิตเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1914.

4. Herbert R. Lottman เขียนไว้ว่า ห้องชุดมี 3 ห้องและห้องครัวอีก 1 ห้อง ยายอยู่ห้องหนึ่งคนเดียว แม่กับกามูส์และพี่ชายอยู่อีกห้องหนึ่ง ส่วนอีกห้องหนึ่งเป็นทั้งห้องทานอาหารและห้องนอนของนำชายทั้งสองคน (Herbert R. Lottman. op. cit., p. 31.)

5. กามูส์แต่งงานครั้งแรกกับซิโมน ฮีเย (Simone Híé) ในปี ค.ศ. 1934 และหย่าขาดจากกันหนึ่งปีให้หลัง เขาแต่งงานใหม่กับฟร็องซีน โฟร์ (Francine Faure) ในปี ค.ศ. 1940.

เป็นครูสอนหนังสืออยู่ในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ความรู้สึกที่กามูส์มีต่อเมืองโอ-
ร็องนั้นมิทั้งหลงใหลและเกลียดชังในขณะเดียวกัน⁶ เขาเห็นว่าโอร็องเป็นเมืองที่
มีดินอุดมสมบูรณ์ มีสถานที่สวยงามแต่ถูกสิ่งปลูกสร้างอันน่าสยดสยองบดบัง
หมด มิหนำซ้ำตัวเมืองเองก็ย้งหันหลังให้ทะเลอีกด้วย⁷ กามูส์เคยเขียนไว้ใน
ความเรียงเรื่อง “เลอมีโนตอร์” (Le Minotaure) ว่า “ถนนหนทางของเมือง
โอร็องเต็มไปด้วยฝุ่น กรวดหิน และร้อนระอุ เมื่อไหร่ที่ฝนตกก็จะเจ็มนองและ
เป็นทะเลโคลน แต่ไม่ว่าฝนจะตกหรือแดดจะออก ร้านรวงต่างก็มีลักษณะ
แปลกประหลาดพิลึกพิลั่น รสนิยมที่ไม่เอาไหนของยุโรปและตะวันออกทั้งหมด
มาเจอกันที่นี่เอง”⁸ การมีชีวิตอยู่ในเมืองนี้จึงทำให้กามูส์รู้สึกทุกข์ทรมาน
เหมือนกับถูกจับกุมคุมขังไว้⁹ สภาพการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับเค้าโครงเรื่อง
ของ *กาฬวิบัติ* ในหลาย ๆ ด้าน กามูส์จึงเลือกเอาโอร็องเป็นฉากของเรื่อง โดย
เพิ่มเติมและเน้นลักษณะที่เป็นลบให้เด่นชัดมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการ
บรรยายสภาพที่ตั้งของเมืองโอร็องในเรื่อง *กาฬวิบัติ* ว่า “เมืองนี้ตั้งอยู่ใน
ทัศนียภาพที่ไม่มีที่ใดเหมือนคือ ตั้งอยู่กลางที่ราบสูงเตียนโล่ง หน้าอวารูปโค้ง
สวยงาม ล้อมรอบด้วยเนินเขาที่มีแสงเจิดจ้า น่าเสียดายอยู่อย่างเดียวคือ เมือง
นี้หันหลังให้กับอ่าวและด้วยเหตุนี้เราจึงมองไม่เห็นทะเลและเราต้องเดินไปหา
ทะเลเสมอ”¹⁰ เขาให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะตัวเมืองโอร็องและดินฟ้าอากาศ
ว่า “ตัวเมืองเองที่เดียวนั้นต้องยอมรับว่าไม่สวยงามเลย ว่ากันถึงลักษณะที่เยียบ
สงบก็ต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าจะสังเกตเห็นสิ่งที่ทำให้เมืองนี้แตกต่างจากเมือง
ธุรกิจอื่น ๆ ในทุกหนแห่งของโลก ทำอย่างไรถึงจะให้เราพอจะนึกภาพเมือง ๆ
หนึ่งออกละ อย่างเช่นเมืองที่ไม่มีนกพิราบ ไม่มีต้นไม้ ไม่มีสวนสาธารณะ
เมืองที่เราจะไม่ได้ยินเสียงนกกระพือปีก หรือเสียงใบไม้เสียดสีกันเลย พุดโดย

6. Herbert R. Lottman, op. cit., p. 248.

7. Ibid, p. 249.

8. อ้างถึงใน Maurice Bruézière, *La Peste d'Albert Camus*. (Paris: Hachette (Lire Aujourd'hui), 1972), p. 22.

9. Herbert R. Lottman, op. cit., p. 273.

10. Camus., *La peste*. (Paris: Gallimard, 1947), p. 12.

รวมก็คือ เป็นที่ที่ไม่มีอะไรแปลกใหม่ มีแต่ท้องฟ้าเท่านั้นที่จะเป็นตัวบอกการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลต่าง ๆ ลักษณะอากาศหรือตะกร้าดอกไม้ที่แม่ค้าจากชานเมืองเอามาขายเท่านั้นที่จะบอกให้เรารู้ว่าถึงฤดูใบไม้ผลิแล้ว เป็นฤดูใบไม้ผลิที่เขาขายกันในตลาด ส่วนในช่วงฤดูร้อนนั้น บ้านเรือนที่แห้งผากก็จะถูกแสงอาทิตย์แผดเผาและตามผนังกำแพงก็จะมีฝุ่นสีเทาจับเชอร์อะไปหมด ในช่วงนี้ผู้คนจะใช้ชีวิตอยู่แต่ในบ้านปิดมู่ลี่หมด ในฤดูใบไม้ร่วงนั้นตรงกันข้ามคือ ฝนตกเป็นโคลนเฉอะแฉะไปหมด มีแต่ในช่วงฤดูหนาวเท่านั้นที่อากาศปลอดโปร่งแจ่มใสจะมาเยี่ยมเยือน"¹¹

ในส่วนที่เกี่ยวกับการสมมติให้กาฬโรคเป็นภัยพิบัตินั้น กามูสคงจะได้รับความคิดหรืออิทธิพลมาจากการอ่านหนังสือและงานเขียนเกี่ยวกับกาฬโรค ทั้งที่เป็นของสมัยเก่าและร่วมสมัย มีเรื่องหลัก ๆ เช่น เรื่อง *Défense de l'Europe contre la peste* (1897) ของ อาเดรียง พรูสต์ (Adrien Proust) เป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติของโรคระบาด จากหนังสือเล่มนี้เองที่กามูสได้พบ "เรื่องเกี่ยวกับนักบวชแห่งอารามแมร์ซี 80 คนที่รอดชีวิตจากกาฬโรคมาได้แค่ 4 คนและมีสามคนหนีไป และได้พบการพูดพาดพิงถึงพระแห่งกรุงโคโรที่ใช้คีมคีบขนมปังและนักบุญร็อกซึ่งเป็นนักบุญของผู้เป็นกาฬโรค"¹² เรื่อง "Epidémiologie, bactériologie, prophylaxie de la peste" (1899) ของ บัวร์แนลส์ (Bourgès) เป็นข้อเขียน "ทางประวัติศาสตร์ว่าด้วยโรคระบาดหลายชนิดที่คร่าชีวิตผู้คนในทวีปยุโรปและเอเชียระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 11 และ 19" กามูสได้ทำบัญชีรายชื่อโรคระบาดไว้พร้อมด้วยจำนวนคนตาย¹³ เรื่อง "Le Théâtre et la peste" (1934) ของ อ็องโตแน็ง อาร์โต (Antonin Artaud)¹⁴ เป็นความเรียงว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการละครกับกาฬโรค และเรื่อง *Journal de l'année de*

11. Ibid, p. 11.

12. Albert Camus, *Théâtre, récits, nouvelles*. (Belgique: Gallimard (Bibliothèque de la Pléiade), 1962), pp. 1935-1936.

13. Ibid, p. 1935.

14. ความเรียงชิ้นนี้รวมอยู่ในหนังสือ *Le Théâtre et son double*, pp. 19-45.

la Peste (1721) ของดาเนียล เดอ โฟ (Daniel De Foe) เป็นนวนิยายที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกาฬโรคที่เกิดขึ้นในกรุงลอนดอนในปี ค.ศ. 1665 จากงานเขียนชิ้นนี้ นอกจากข้อมูลเกี่ยวกับกาฬโรคแล้ว กามูสยังได้ความคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังที่เขาได้นำเอาข้อความในงานชิ้นนี้มาเป็นประโยชน์ในเรื่องในนวนิยายของเขา “การนำเสนอการถูกกักขังอย่างหนึ่งโดยใช้การถูกกักขังอีกอย่างหนึ่งแทน กับการนำเสนอสิ่งใดก็ได้ซึ่งดำรงอยู่จริงโดยใช้สิ่งซึ่งไม่มีอยู่จริงแทนนั้น ต่างก็มีเหตุผลพอ ๆ กัน”¹⁵

ปอล กายยา (Pol Gaillard) นักวิจารณ์ได้เขียนไว้ว่า “เราต้องอ่านเรื่อง *กาฬโรค* ด้วยมุมมองที่หลากหลาย”¹⁶ ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้มีหลายด้าน เช่น ด้านสังคม การเมือง ประชาธิปไตย ศาสนา และภาษา เป็นต้น ในที่นี้จะขอยกถึงด้านสังคม การเมืองและประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเนื้อหาหลัก ๆ

ด้านสังคม นวนิยายเรื่องนี้ต้องการนำเสนอสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการต่อสู้ของบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้อุ้งมือของกาฬโรค ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ กาฬโรคที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อความเป็นอยู่ของชาวเมืองโอรีอง แม้ว่าในช่วงแรกคือ ก่อนการประกาศภาวะกาฬโรคและปิดเมืองจะมีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้น เช่น จำนวนหนูตายเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ จากสิบเป็นร้อยแล้วก็เพิ่มพูนในระยะเวลาไม่ถึงสองอาทิตย์ ผู้คนเริ่มล้มป่วยและบ้างก็ล้มตายด้วยอาการไข้ที่แปลกประหลาดมีมากขึ้นจนน่าวิตกแต่โดยทั่วไปแล้ว ชาวเมืองโอรีองก็ยังไม่ได้ตระหนักถึงภัยพิบัติที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างจริงจัง ต่างคิดว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพียงฝันร้ายที่จะผ่านไป ในที่สุด พวกเขาจึงยังคงทำมาค้าขายและดำเนินชีวิตกันตามปกติ แต่หลังการประกาศภาวะกาฬโรคและปิดเมืองแล้ว ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองเปลี่ยน

15. Camus., *La peste*, op. cit., p. 7.

16. Pol Gaillard, *La Peste*. Camus. (Paris: Hatier (Profil d'une œuvre), 1972), p.

แปลงไปมาก

เมื่อเมืองถูกปิด การคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำก็ถูกตัดขาด ปัญหาที่ตามมาและกลายเป็นปัญหาใหญ่ทางเศรษฐกิจของเมืองโอรีองคือ การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคถึงขั้นที่ต้องมีการจำกัดจำนวนหรือแบ่งปันปันส่วนกัน และร้านรวงก็เริ่มปิดตัวลง ยิ่งเวลาผ่านไปสภาพการขาดแคลนก็ยิ่งทวีความรุนแรงถึงขนาดที่ผู้คนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้อาหารมาประทังชีวิต “ปัญหาเรื่องเครื่องอุปโภคบริโภคกลายเป็นเรื่องประหลาดยิ่งขึ้นและชาวเมืองได้หันไปให้ความสนใจกับปัญหาเฉพาะหน้านี้มากกว่า พวกเขาสาละวนอยู่กับการเข้าแถวกับขั้นตอนต่าง ๆ ที่ต้องทำและกับแบบฟอร์มที่ต้องกรอก ถ้าพวกเขาต้องการจะมีกิน”¹⁷ จากสภาพการณ์ดังกล่าว ด้านหนึ่งนำไปสู่การกักตุนสินค้า การเก็งกำไรและการค้าของหนีภาษี “ก๊อตตาร์ตซึ่งรายจ่ายเกินรายรับมาตลอดเข้าไปพัวพันกับธุรกิจการค้าของหนีภาษีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ควบคุมปริมาณ เขาจึงเอาบุหรี่และเหล้าขึ้นเลวมาขาย มันมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ และเขากำลังจะมีเงินก้อนหนึ่ง”¹⁸ และอีกด้านหนึ่งนำไปสู่การใช้ชีวิตแบบฟุ่มเฟือยเต็มที่ เนื่องจากผู้คนมีความคิดว่าพรุ่งนี้พวกเขาอาจจะไม่มีชีวิตอยู่แล้ว จึงต้องหาความสุขใส่ตัวให้เต็มที่ “สิ่งที่ก๊อตตาร์ตเคยแสวงหาตามที่สาธารณะเมื่อหลายเดือนก่อนหน้านี้ ทั้งความหรูหราและชีวิตอันโอ้อ่า ความสนุกสนานสุดเหวี่ยงที่เขาใฝ่ฝันและไม่อาจหามาใส่ตัวได้นั้น ผู้คนทั้งมวลกำลังตกอยู่ในสภาพนี้กันเต็มที่ในตอนนี้ แม้ว่าราคาของทุกอย่างจะเพิ่มขึ้นอย่างไม่อาจหยุดยั้งไว้ได้ แต่ผู้คนก็ยังคงใช้จ่ายเงินกันอย่างสุรุ่ยสุร่ายที่สุด และเมื่อสิ่งที่จำเป็นขาดแคลนลงเป็นส่วนใหญ่ ผู้คนก็หาซื้อสิ่งฟุ่มเฟือยกันอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน”¹⁹ ไม่เพียงแต่กิจการทางด้านการค้าขายที่ต้องดับวูบลง กิจการทางด้านการบริการ เช่น โรงแรมและการท่องเที่ยวก็หยุดชะงักไปด้วย โรงแรมที่เคยมีผู้มาพักอยู่มากมายก็เกือบ

17. Camus, *La peste*, op. cit., p. 161.

18. Ibid, p. 132.

19. Ibid, p. 138.

จะว่างเปล่าเพราะนักท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าเมืองโอริองได้ จะมีเหลืออยู่ก็แต่แขกที่ถูกกาฬโรคคุมขังไว้ในเมืองนี้เท่านั้น “ผู้จัดการเองก็ทุกข์หนักไม่น้อย ในตอนแรก บรรดานักเดินทางที่ออกจากเมืองไม่ได้ ต้องจำยอมพักอยู่ในโรงแรม แต่การที่โรคระบาดค่อย ๆ ยืดเยื้อออกไปทีละน้อยทำให้หลายคนเลือกที่จะไปอยู่กับเพื่อน ๆ มากกว่า เหตุผลเดิม ๆ ที่เคยทำให้ห้องเต็มหมดทุกห้องก็ทำให้มันว่างเปล่าตั้งแต่นั้นมา”²⁰

อย่างไรก็ตาม ในความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจครั้งนี้ มิได้หมายความว่าธุรกิจและการค้าขายทั้งหมดดับวูบลง มีธุรกิจและการค้าขายบางอย่างยังคงดำเนินต่อไปและดูเหมือนจะเฟื่องฟูกว่าในยามปกติเสียด้วยซ้ำ กิจกรรมอย่างหนึ่งที่ทำรายได้ดีในช่วงนี้คือ ร้านกาแฟ ทั้งนี้เพราะมีเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ขาย “บรรดาร้านกาแฟนั้นยังพอให้บริการแก่ลูกค้าได้อยู่เช่นกัน เนื่องจากมีสต็อกมเหิมหลายแห่งอยู่ในเมืองที่การค้าเหล้าไวน์และสุรามาเป็นอันดับหนึ่งพูดตามจริงแล้ว ผู้คนดื่มเหล้ากันมาก ร้านกาแฟร้านหนึ่งปิดป้ายไว้ว่า “เหล้าฆ่าจุลินทรีย์ได้” ความคิดที่ว่าเหล้าสามารถป้องกันโรคติดต่อได้ ซึ่งมีอยู่ในหัวของผู้คนแล้วยิ่งฝังแน่นลงไปอีก ทุกคืนราว ๆ ตีสอง พวกซี้เมาจำนวนมากพอสมควรที่ถูกไล่ออกจากร้านกาแฟพากันเดินเต็มถนนไปหมดและพูดว่าพวกเขาไม่เป็นอะไร”²¹ กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่มีลูกค้าอุดหนุนกันคับคั่งคือ ภัตตาคารในตอนแรก ภัตตาคารต่าง ๆ พยายามหาวิธีการโฆษณาแปลก ๆ เพื่อเชิญชวนให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ แต่ในที่สุด การโฆษณาก็ไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ผู้คนนิยมมาทานอาหารในภัตตาคารกันอยู่แล้ว ด้วยเหตุผลที่ว่าภัตตาคารสามารถบรรเทาปัญหาการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคของพวกเขาลงไปได้ระดับหนึ่ง “ตอนเที่ยง ภัตตาคารทุกแห่งเต็มพริบภายในพริบตา ในเวลาอันรวดเร็ว กลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งหาที่นั่งไม่ได้จับกลุ่มออกันอยู่ตรงประตู”²² นอกจากนั้น

20. Ibid, p. 109.

21. Ibid, p. 78.

22. Ibid, p. 114.

กิจการทางด้านบันเทิงทั้งภาพยนตร์และละครยังคงดำเนินต่อไปด้วยดี เนื่องจากผู้คนเป็นจำนวนมากตกอยู่ในสภาพว่างงานหรือตกงาน จึงมีเวลาพอที่จะไปหาความสุขใส่ตัวด้วยการไปดูหนัง ดูละคร ถึงแม้จะเป็นเรื่องเดิม ๆ ก็ตาม “เมื่อถูกกาฬโรคปิดทางไม่ให้ออกไปจากเมือง และหลังจากได้ตกลงกับทางโรงอุปรากรของเราแล้ว ละครคณะนี้จึงจำเป็นต้องทำการแสดงต่อไปอาทิตย์ละครี่ด้วยเหตุนี้ เป็นเวลาหลายเดือนมาแล้ว ทุก ๆ วันศุกร์ โรงอุปรากรเทศบาลจึงกักก้องไปด้วยเสียงร้องเรียกขอความช่วยเหลืออันเปล่าประไรของอูริดีส จะอย่างไรก็ตาม การแสดงก็ยังคงเป็นที่นิยมชมชอบของผู้คนและทำรายได้เป็นจำนวนมากมาตลอด”²³

กาฬโรคทำให้วิถีชีวิตชาวเมืองโอริองผันแปรไป ต้องพลัดพรากจากกันอีกด้วย หลังการปิดประตูเมืองและการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำถูกตัดขาด ผู้คนที่เดินทางออกนอกเมืองกลับเข้ามาในเมืองไม่ได้ ในขณะเดียวกันคนที่อยู่ในเมืองก็ออกจากเมืองไม่ได้เช่นกัน หลายครอบครัวจึงถูกแยกกันอยู่อย่างกระชั้นชิดและเป็นปัญหาที่ไม่อาจแก้ไขได้เลย ในช่วงแรก ผู้คนพยายามหาทางติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการเขียนจดหมายและโทรศัฟท์ แต่ไม่นานการเขียนจดหมายถูกห้ามโดยสิ้นเชิงด้วยการเกรงว่าจะเป็นพาหะของการติดเชื้อ โทรศัฟท์ก็ถูกจำกัดการใช้ จะอนุญาตให้ใช้ได้เฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วนจริง ๆ เท่านั้น ผู้คนจึงหันมาใช้โทรเลขซึ่งก็ไม่สะดวกอีกเช่นกัน สภาพการณ์ดังกล่าวผลักดันให้ผู้คนจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะพวกอภิสิทธิ์ชนใช้เส้นสายหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่กับเจ้าหน้าที่เพื่อติดต่อกับโลกภายนอก แต่อีกพวกหนึ่งซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ พยายามหาทางหนีออกไปจากเมือง ตอนแรกก็พยายามหนีออกไปด้วยวิธีการธรรมดาทั่วไป แต่เมื่อนานวันเข้าและมีการรักษาประตูเมืองเข้มแข็งมากขึ้น ก็มีการใช้อาวุธเข้าต่อสู้กันจนทำให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงพอสมควร ทางทางต้องประกาศกฎอัยการศึกเพื่อไม่ให้เหตุการณ์ลุกลามใหญ่โตจนอาจจะกลายเป็นการปฏิวัติ “ประตูเมืองด้านต่าง ๆ ถูกโจมตีอีกหลายครั้งหลาย

23. Ibid, pp. 181-182.

คราในช่วงกลางเดือน แต่คราวนี้ถูกโจมตีจากกลุ่มติดอาวุธกลุ่มเล็ก ๆ มีการยิงต่อสู้กัน มีคนบาดเจ็บและบางคนหนีออกไปได้ มีการเสริมกำลังยามรักษาการณ์ให้เข้มแข็งขึ้น และความพยายามเหล่านี้ก็ยุติลงในเวลาอันรวดเร็วพอสมควร อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวก็มีความพอที่จะทำให้เกิดกระแสปฏิวัติขึ้นในเมือง มันก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงบางอย่างขึ้น บ้านเรือนที่ถูกไฟไหม้หรือปิดไปด้วยเหตุผลทางด้านสาธารณสุขหลายหลังถูกปล้นสดมภ์²⁴ การพลัดพรากจากกันไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่อยู่นอกเมืองกับในเมืองเท่านั้น แม้แต่ผู้ที่อยู่ในเมืองด้วยกันเองก็ต้องเจอกับสภาพนี้ เมื่อสมาชิกในครอบครัวคนใดคนหนึ่งติดเชื้อมาฟโรคา คนไข้จะถูกส่งไปโรงพยาบาล ส่วนสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ ต้องไปอยู่ในค่ายกักตัวเพื่อตรวจโรค ครอบครัวจึงอยู่ในสภาวะแตกสลาย เช่น ครอบครัวของผู้พิพากษาไอธง หลังจากที่ถูกชายถูกส่งตัวไปโรงพยาบาล “คุณนายไอธงกับลูกสาวพอจะพักอยู่ในโรงแรมซึ่งมีห้องแบร์ทเป็นคู่ควบคุมดูแลเพื่อรับการกักตัวเพื่อตรวจโรคได้ แต่ไม่มีที่เหลื่อสำหรับผู้พิพากษา”²⁵

ยิ่งไปกว่านั้น กาฬโรคยังทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก หลังปิดเมืองแล้ว การระบาดของกาฬโรคได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะนอกจากกาฬโรคต่อมน้ำเหลืองที่ยังดำรงอยู่แล้ว ยังเกิดกาฬโรคปอดเพิ่มขึ้นมาอีก จำนวนผู้คนที่ติดเชื้อมีมากขึ้น คนที่ติดเชื้อมีจำนวนมาก ทางทางต้องเปิดโรงพยาบาลชั่วคราวและสถานที่กักตัวเพื่อตรวจโรคเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่งโดยใช้สถานที่สาธารณะหรือแม้แต่โรงแรมตั้งตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนคนตายนั้นก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากหลายร้อยคนต่ออาทิตย์เป็นหลายร้อยคนต่อวัน “เขา [ตำรวจ] บันทึกไว้อย่างถูกต้องว่า วิหยู่ได้เน้นถึงการเปลี่ยนแปลงสำคัญของโรคระบาด เมื่อวิหยู่ไม่ได้แจ้งการตายเป็นร้อย ๆ ต่อสัปดาห์อีกแล้ว แต่เป็นเก้าสิบสอง ร้อยเจ็ดและสี่ร้อยยี่สิบคนต่อวัน”²⁶ การที่

24. Ibid, p. 158.

25. Ibid, p. 193.

26. Ibid, p. 108.

ผู้คนล้มตายกันเป็นเบือเช่นนี้ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนหีบศพ ผ้าห่อศพโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำหรับฝังศพ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทางทางต้องทำพิธีศพหมู่โดยนำหีบศพที่มีอยู่จำนวนจำกัดมาใส่ศพ แล้วใช้รถพยาบาลขนไปยังสุสานเมื่อถึงสุสานก็ถ่ายศพจากหีบลงใส่เปลคนไข้เพื่อรอฟัง จากนั้นก็นำหีบศพไปล้างด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วนำกลับไปใช้ใหม่อีก ส่วนหลุมฝังศพนั้นก็ขุดเป็นหลุมใหญ่ โดยในตอนแรกยังแยกเป็นหลุมผู้หญิงและผู้ชายอยู่ แต่ต่อมาเมื่อความจำเป็นบังคับมากขึ้น ศพก็ถูกฝังผสมปนเปกันไปไม่มีการแยกเพศอีกแล้ว “ที่ปลายสุดของสุสาน เป็นพื้นที่โล่งปกคลุมไปด้วยต้นถั่วแดง มีหลุมหิมิฆูดไว้สองหลุม หลุมหนึ่งสำหรับผู้ชายและอีกหลุมหนึ่งสำหรับผู้หญิง ในทัศนะนี้ทางที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมอยู่ และเป็นในระยะหลังอีกนานที่ความรู้สึกขวยเขินสุดท้ายนี้ได้หายไป เนื่องจากภาวะการณ์บังคับและศพถูกฝังอย่างไรก็ได้ วางซ้อนกันผู้ชายกับผู้หญิงโดยไม่คำนึงถึงชนบประเพณี”²⁷ ยิ่งไปกว่านั้น เพื่อให้มีที่ว่างสำหรับฝังศพที่เพิ่งตาย ทางทางถึงกับใช้มาตรการขุดศพที่ฝังมานานแล้วขึ้นมาอีกด้วย และท้ายที่สุดก็ต้องนำศพไปเผาเลยทันที

อย่างไรก็ตาม หลังจากโหมกระหน่ำเมืองโอริงมาเป็นเวลาหลายเดือน และคร่าชีวิตผู้คนไปมากมาย กาฬโรคก็ยุติลง ประตุมืองถูกเปิดออก ถึงแม้จะมีบางครอบครัวที่ยังตกอยู่ในความเศร้าโศกเพราะสมาชิกในครอบครัวตายจากไป แต่ผู้คนส่วนใหญ่ก็สนุกสนานยินดีกันเต็มทีกับการยุติของโรคและการได้พบหน้าคนที่พลัดพรากจากกันมาเป็นเวลานาน มีการเฉลิมฉลองกันอย่างเอิกเกริก “ผู้คนร้องรำทำเพลงกันในที่สาธารณะทุกแห่ง ในช่วงนี้การสัญจรไปมาเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย และรถราที่มีจำนวนมากขึ้นแล่นไปบนถนนที่เต็มไปด้วยผู้คนด้วยความยากลำบาก ระฆังทุกหนแห่งในตัวเมืองสั่นระฆังตลอดช่วงบ่าย ท้องฟ้าสีครามและสีทองก็ก้องไปด้วยเสียงระฆัง ในโบสถ์ต่าง ๆ มีการสวดมนต์ขอบคุณพระเจ้า แต่ในขณะที่เดียวกันสถานเริงรมย์ก็แน่นขนัด และร้านกาแฟแจกจ่ายสุรยาเมาที่เหลือยู่โดยไม่กังวลต่ออนาคต เบื้องหน้าเคาน์เตอร์ร้าน

27. Ibid, p. 162.

กาแฟ ผงชนที่ตื่นเต้นดีใจเช่นเดียวกันต่างเบียดเสียดยัดเยียด และในบรรดาคนเหล่านี้ หลาย ๆ คนโอบกอดกันกลมโดยไม่เกรงกลัวต่อการตกเป็นเป้าสายตาทุกคนต่างร้องตะโกนและหัวเราะต่อกระซิกกัน เสรบียงชีวิตที่พวกเขาได้เก็บสะสมไว้ตลอดเวลาหลายเดือนที่แต่ละคนตั้งตารอคอยมา พวกเขาได้เอามันออกมาใช้กันในวันนั้นซึ่งเป็นเสมือนวันแห่งการรอดตายของพวกเขา”²⁸

กามูสไม่เพียงแต่บรรยายถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองโอรีองที่ตกอยู่ท่ามกลางกาฬโรคเท่านั้น เขาได้พยายามเสนอทางออกต่อปัญหาที่ทุกคนต้องเผชิญอยู่ด้วยเช่นกัน เพื่อเอาชนะภัยพิบัติ กามูสได้นำเสนอวิธีการต่อสู้ต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ประการแรก ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกัน ตราบใดที่ผู้คนในสังคมยังไม่ตระหนักถึงความเป็นประชาคม การแสวงหาความร่วมมือก็ย่อมไร้ผล เมื่อใดที่ผู้คนมองเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีได้ส่งผลกระทบต่อคนหมู่มากหนึ่งโดยเฉพาะแต่ต่อสังคมโดยรวม เมื่อนั้นการร่วมแรงร่วมใจกันก็จะเกิดขึ้นและการเอาชนะมหันตภัยก็จะเป็นสิ่งเกินห้วงอีกต่อไป จะเห็นว่าในตอนแรกนั้นชาวเมืองโอรีองยังคิดถึงตัวเองอยู่เป็นส่วนใหญ่ พวกเขาารู้สึกวิตกกังวล แต่ก็ไม่ได้ตระหนักว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะกลายเป็นเรื่องร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน จึงไม่มีใครเข้าร่วมกลุ่มบรรเทาสาธารณสุขที่ทางการจัดตั้งขึ้นในตอนแรก อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการประกาศภาวะกาฬโรคและปิดเมืองพวกเขาได้ตระหนักว่ากาฬโรคเป็นธุระของทุกคน “พวกเราต้องทำอะไรที่จำเป็นเพื่อต่อสู้กับมัน ทั้งนี้เพราะกาฬโรคกลายเป็นหน้าที่ของคนจำนวนมากแล้ว มันได้เผยโฉมที่เป็นอยู่ออกมา นั่นคือเรื่องนี้ถือว่าเป็นธุระของทุกคน”²⁹ ชาวเมืองบางกลุ่มจึงร่วมกันต่อสู้กับภัยพิบัติตามวิถีทางและหน้าที่ของแต่ละคน เช่น ริเออซ์ (Rieux) หมอประจำเมืองโอรีองทำหน้าที่ของหมออย่างเต็มที่ตั้งแต่ต้น

28. Ibid, p. 268.

29. Ibid, p. 125.

เขาพยายามผลักดันให้ทางการยอมรับความจริงว่าอาการไข้แปลกประหลาดนั้น เป็นกาฬโรค และให้หามาตรการต่าง ๆ มายับยั้งโรคระบาดก่อนที่จะมันจะคร่าชีวิตผู้คนไปครึ่งเมือง แม้เขาจะถูกตำหนิจากญาติพี่น้องของคนที่ใช้ว่าเป็นคนไม่มีหัวใจเมื่อไปแยกคนไข้ออกจากครอบครัวเพื่อนำไปส่งโรงพยาบาล แม้จะเหน็ดเหนื่อยแค่ไหนก็ตาม หมอริเออร์ไม่เคยทอดย อด ตาร์รู (Tarrou) นักเดินทางชาวฝรั่งเศสผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์ว่าเขาจะไม่ฆ่าคนหรือเป็นสาเหตุทำให้คนอื่นต้องตาย เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขขึ้นจนขยายออกไปเป็นหลายกลุ่มและเขาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมาตลอด กร็องด์ (Grand) ก็เช่นกัน ตามปกติเขามีงานต้องทำมากมายอยู่แล้วทั้งงานในหน้าที่พนักงานเทศบาลและงานส่วนตัว แต่เขาก็ยินดีรับหน้าที่เลขานุการของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขอีกบาทหลวงปานลูซ์ (Paneloux) ก็เป็นอีกคนหนึ่ง ท่านได้ต่อสู้ตามวิถีทางของบาทหลวงในตอนแรกโดยการจัดสัปดาห์แห่งการสวดมนต์ภาวนาและเทศน์ให้ชาวเมืองฟังสองครั้ง และในที่สุดก็เข้าร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขด้วยจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต แม้แต่ร็องแบร์ท (Rambert) และก็องซาแลส (Gonzalès) ก็เข้าร่วมการต่อสู้ ร็องแบร์ท นักหนังสือพิมพ์ชาวฝรั่งเศส เดินทางมาเมืองโอรีองเพื่อทำข่าวเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอาหรับและต้องติดอยู่ในเมืองนี้ หลังการปิดเมืองเขาพยายามหาทางหนีออกไปอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อโอกาสมาถึงเขาก็กลับตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข เพราะเกิดความรู้สึกละเอียดอ่อนที่จะมีความสุขเพียงคนเดียว ส่วนก็องซาแลสนั้นเป็นอดีตนักฟุตบอลธรรมดา ๆ คนหนึ่งที่อยู่ในขบวนการค้าของหนีภาษี แต่เมื่อทางการต้องใช้สนามฟุตบอลเป็นค่ายกักตัวเพื่อตรวจโรคและยังขาดคนดูแล เขาก็รับที่จะเป็นผู้ดูแลให้ด้วยความเต็มใจถึงแม้จะมีข้อแม้ว่าต้องเป็นช่วงเสาร์-อาทิตย์เท่านั้นก็ตาม ด้วยการร่วมแรงร่วมใจกันอย่างแข็งขันของผู้คนหลากหลายอาชีพเหล่านี้ ถึงแม้ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของพวกเขาจะหนักหน่วงและต้องแลกด้วยชีวิตอย่างเช่นกรณีของตาร์รูและบาทหลวงปานลูซ์ แต่พวกเขาก็สามารถต้านทานและฟันฝ่าอุปสรรคไปได้

ประการที่สอง ต้องปฏิเสธภัยพิบัติและความเชื่อที่มลาย ภัยพิบัติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มิได้เกิดจากความประสงค์ของพระเจ้าในอันที่จะ

ลงโทษมนุษย์หรือแสดงความรักที่พระองค์มีต่อมวลมนุษย์ หรือเกิดจากการกระทำของบรรดาภูตผีปีศาจแต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนี้ เราต้องไม่ยอมจำนนต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่และต้องต่อสู้กับภัยพิบัติให้ถึงที่สุดดังเช่นที่ทอมริเออร์และหมอกาสแตลได้กระทำ ทอมริเออร์ปฏิเสธความเชื่อทางศาสนาและเขาพยายามอย่างเต็มที่เพื่อช่วยให้ชาวเมืองรอดพ้นจากเงื้อมมือของกาฟโรค “ในเมื่อกฎเกณฑ์ของโลกถูกกำหนดด้วยความตาย การไม่เชื่อในพระเจ้าและการที่เราต่อสู้กับความตายอย่างเต็มความสามารถโดยไม่เลิกสายตาค้นมองฟ้าที่ปิดปากเงียบนั้นอาจจะเป็นการดีกว่า”³⁰ ส่วนกาสแตลก็ไม่ยอมสยบให้กับกาฟโรค เขาทุ่มเทพลังกำลังความสามารถทั้งหมดของเขาให้กับการผลิตเชรุ่ม แม้จะประสบความล้มเหลวหลายต่อหลายครั้ง แต่เขาก็ไม่เคยเลิกล้มความตั้งใจ ในที่สุดความพยายามอันยาวนานของเขาก็ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าเมื่อเชรุ่มที่เขาผลิตขึ้นสามารถช่วยชีวิตกร็องด์และคนอื่น ๆ อีกหลายคนไว้ได้

ประการที่สาม ต้องยึดมั่นในมนุษย์และพึ่งพามนุษย์ด้วยตนเอง ความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อที่มลายี่ทั้งหลายมีแต่นำพามนุษย์ไปสู่ความหายนะ การยึดมั่นในมนุษย์และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะทำให้มนุษย์รอดพ้นจากภัยพิบัติและประสบความสุขได้ ในคำพูดของทอมริเออร์ กามูส์สรุปทัศนะที่มีต่อมนุษย์ว่า “ในตัวมนุษย์นั้นมีสิ่งสมควรแก่การยกย่องขึ้นชมมากกว่าที่จะให้ดูหมิ่นดูแคลนมากนัก”³¹ การพึ่งพามนุษย์ด้วยตนเองนั้นทำให้เราไม่สร้างความหวังที่เลื่อนลอย ทำให้เราปรารถนาแต่ในสิ่งที่เป็นไปได้เพราะเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน “ทุกคนที่ร้องขอต่อสิ่งซึ่งพวกเขาเองก็นึกภาพไม่ออกโดยมองข้ามมนุษย์ไป พวกเขาจะไม่ได้รับคำตอบใด ๆ ดูเหมือนตาร์รูได้พบกับสันติสุขอันยากเย็นที่เขาพูดถึง แต่เขาได้พบกับมันในความตาย ในยามที่มันไม่มีประโยชน์อะไรกับเขาแล้ว ตรงกันข้าม การที่คนอื่น ๆ ซึ่งรีเออร์สังเกตเห็นบนธรณีประตูบ้านเหล่านั้น ในแสงสลัวกอดรัดกันกลมและกำลังจ้องมองกันและกันด้วยความสนใจได้รับสิ่งที่เขาต้องการนั้นเป็นเพราะพวกเขาได้เรียกร้องสิ่ง

30. Ibid, p. 121.

31. Ibid, p. 279.

ที่ขึ้นอยู่กับพวกเขาอย่างเดียวเท่านั้นเอง”³²

ประการสุดท้าย ต้องมีความหวังและความมุ่งมั่น ความหวังและความมุ่งมั่นเป็นบ่อเกิดแห่งพลังและกำลังใจที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตหรือหน้าที่การงาน อย่างเช่น กร็องด์ เขามีงานต้องทำมากมายทั้งที่สำนักงานเทศบาลและงานส่วนตัว แต่เมื่อเข้ามาทำงานในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข เขาก็ทำด้วยความขยันขันแข็ง ทั้งนี้เพราะเขามีความหวังที่จะได้ไปพักผ่อนให้เต็มที่สักหนึ่งอาทิตย์เต็ม ๆ หลังจากกาฬโรคยุติแล้ว และจะเขียนนวนิยายที่เขา กำลังทำอยู่ด้วยความมั่นใจเพื่อให้ได้รับคำชมจากกองบรรณาธิการเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว หมอริเออร์เองเขารู้อยู่แก่ใจว่าชัยชนะที่จะได้นั้นจะเป็นเพียงชัยชนะชั่วคราวเสมอไป ยิ่งไปกว่านั้น การต่อสู้กับกาฬโรคคราวนี้จะเป็นความพ่ายแพ้ที่ไม่สิ้นสุดสำหรับเขา แต่เขายังมุ่งมั่นที่จะทำการต่อสู้ต่อไป

“- ครับ ตาร์รูเห็นด้วย ผมพอเข้าใจ แต่ชัยชนะของคุณจะเป็นชัยชนะชั่วคราวตลอดไป ริเออร์มีท่าทางหดหู่

- ใช่ ตลอดไป ผมทราบ แต่นั่นไม่ใช่เหตุผลที่จะหยุดสู้”³³

ด้านการเมือง จากประโยคหน้าที่กามูสยกมาจากงานของดาเนียล เดอโฟ ดังกล่าวข้างต้น ก็พอจะทำให้เราเข้าใจว่าในเรื่อง *กาฬโรค* ที่ดูว่าเป็นเรื่องราวของภัยธรรมชาตินั้นแท้จริงแล้วมีมิติทางการเมืองและประวัติศาสตร์ซ้อนแฝงอยู่ เป็นภาพของการยึดครองของเยอรมนีและการต่อต้านระบบนาซีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กามูสเองยืนยันความคิดเห็นนี้เมื่อเขาได้ตอบโรลันด์ บาคท์ (Roland Barthes)³⁴ นักวิจารณ์วรรณกรรมมีชื่อคนหนึ่งของฝรั่งเศส ในศตวรรษที่ 20 ว่า “เนื้อหาที่เด่นชัดของ *กาฬโรค* คือ การต่อต้านระบบ

32. Ibid, p. 271.

33. Ibid, p. 121.

34. Roland Barthes และนักวิจารณ์คนอื่น ๆ เช่น Bertrand d'Astorg, Francis Jeanson และ Jean-Paul Sartre ได้ตำหนิกามูสในทำนองว่า ในการแต่ง *กาฬโรค* นั้น กามูสได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเหตุการณ์ที่กามูสเรียกร้องให้ลุกขึ้นต่อต้านกันนั้นเป็นเหตุการณ์อะไร

นาซีของประเทศในยุโรป”³⁵ ฝรั่งเศสเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกเยอรมนีเข้ายึดครอง และมีการต่อต้านนาซีอย่างเข้มข้น กามูส์เองเคยเข้าร่วมกลุ่มต่อต้านเยอรมัน เหตุการณ์หลายอย่างในเรื่อง *กาพิวบัติ* จึงเป็นภาพสะท้อนการยึดครองของ เยอรมนีและการต่อต้านระบบนาซีในยุโรปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศฝรั่งเศส เช่น การที่ไอริ่งถูกตัดขาดจากส่วนอื่นของประเทศหรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือการ ที่ประเทศแอลจีเรียถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนและผู้คนติดต่อกันได้ทางโทรเลข เท่านั้นก็เหมือนประเทศฝรั่งเศสที่ถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนเช่นกัน ส่วนหนึ่งเรียกว่าฝรั่งเศสภายใต้การยึดครองคือกรุงปารีส และอีกส่วนหนึ่งเป็นฝรั่งเศสที่เรียก ตัวเองว่าฝรั่งเศสเสรีแต่ให้ความร่วมมือกับเยอรมนี อยู่ภายใต้การนำของจอม พลเปแต็ง (le Maréchal Pétain) จัดตั้งรัฐบาลขึ้นที่เมืองวิชี (Vichy) และ ผู้คนสามารถติดต่อกันโดยใช้ไปรษณียบัตรที่มีข้อความเขียนไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้ ส่งไม่สามารถเขียนข้อความใด ๆ ที่เป็นส่วนตัวลงไปนั้นได้เลย ค่ายกักตัวเพื่อ ตรวจโรคที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาในเวลานั้นรวดเร็วถึงกับต้องใช้สนามกีฬาเป็น ค่ายด้วยในที่สุดและความหดหู่ทรมานของผู้คนที่อยู่ในค่ายนั้น คือภาพของ ค่ายกักกันเยอรมันที่เกิดขึ้นมากมายในเขตยึดครอง “พวกเขาทุกคนต่างมี ทำทางหวาดระแวง ในเมื่อเราแยกพวกเขาออกมาจากคนอื่น ไซ้ โดยปราศจาก เหตุผล และพวกเขาแสดงสีหน้าทำทางของคนที่กำลังหาเหตุผลของพวกเขาเอง อยู่และกำลังหวาดกลัว แต่ละคนที่ตำรุ่มองดูมีดวงตาที่ว่างเปล่า ทุกคนมี ทำทางทุกข์ทรมานกับการพลัดพรากที่ธรรมชาติที่สุดจากสิ่งที่เป็นชีวิตจิตใจของพวกเขา และเนื่องจากพวกเขาไม่อาจคิดถึงความตายตลอดเวลาได้ พวกเขาจึงไม่ คิดถึงอะไรเลย”³⁶ ผู้คนที่พยายามทุกวิถีทาง แม้จะต้องใช้อาวุธเข้าต่อสู้กับยาม รักษาการณ์เพื่อจะหนีออกไปจากเมือง ก็ไม่ต่างอะไรกับเชลยศึกหรือผู้คนที่อยู่ ในค่ายกักกันของเยอรมันที่ต้องการเสรีภาพหรือการอยู่รอด กลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขที่กว่าจะก่อตั้งขึ้นมาได้ต้องใช้เวลานานพอสมควร แต่เมื่อรวมตัวกัน ได้แล้วก็ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ชวนให้คิดถึงขบวนการใต้ดินต่อต้าน

35. Maurice Bruézère., *La Peste d'Albert Camus*. (Paris: Hachette, 1972), p. 20.

36. Camus. *La peste*, op. cit., p. 217.

นาซีของฝรั่งเศส (la Résistance)³⁷ ที่กว่าจะก่อตั้งขึ้นมาได้ก็ใช้เวลานานเช่นกัน และเมื่อก่อตั้งขึ้นได้สำเร็จก็มีบทบาทอย่างมากในการปลดปล่อยประเทศฝรั่งเศสให้เป็นอิสระ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในเมืองโอรีองที่ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค มีการแบ่งปันส่วนน้ำมัน การกักตุนสินค้า การค้าของหนีภาษี คนที่เข้าแถวยาวเหยียดเพื่อรอซื้อของหรืออาหาร เป็นภาพที่ถอดแบบมาจากชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนภายใต้การยึดครองของเยอรมนี หรือภาพที่ชาวเมืองโอรีองตื่นเต้นยินดีและสนุกสนานรำเริงกันอย่างเต็มที่กับการยุติของโรครบาด และการได้พบหน้าญาติพี่น้องหรือคนรักที่พลัดพรากจากกันเป็นเวลานานนั้นก็ เป็นภาพของมหาชนที่ตกอยู่ในสภาพอารมณ์เดียวกันหลังจากได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระ “บนบานศาลกล่าวของสถานีรถไฟที่พวกเขาเริ่มชีวิตส่วนตัวกันใหม่ พวกเขายังมีความรู้สึกถึงความเป็นประชาคมของพวกเขายัง พวกเขาส่งสายตา และรอยยิ้มให้กันและกัน แต่ทันทีที่พวกเขาเห็นควมโสมงของขบวนรถไฟ ความรู้สึกของการพลัดพรากจากกันก็หายไปในทันทีภายใต้ความปลื้มปิติอัน ลับสนและอีกทีก็ เมื่อขบวนรถไฟหยุดลง การพลัดพรากจากกันอันยาวนานซึ่ง เคยเริ่มต้นบนบานศาลกล่าวแห่งนี้บ่อย ๆ ก็ยุติลงในวันทีนั้น ระหว่างที่อ้อม แขนต่างโอบกอดเรือนร่างที่พวกเขาได้สัมผัสรูปร่างที่มีชีวิตชีวาของมันไปแล้วด้วยความตื่นเต้นดีใจอย่างท่วมท้น”³⁸ ภาพนี้จะทำให้ผู้อ่านชาวฝรั่งเศสอดทวนระลึก ถึงวันที่ประเทศฝรั่งเศสฉลองอิสรภาพกันไม่ได้

ด้านปรัชญา ในย่อหน้าสุดท้ายของเรื่อง กามูล์เขียนไว้โดยผ่านตัวละครริเออร์ว่า “ตามตำรา เชื่อกาฟโฟลด์ไม่เคยตายและไม่เคยหายไปไหน มันสามารถกบดานอยู่ได้เป็นเวลาหลายสิบปีในสิ่งของเครื่องใช้และเสื้อผ้า มันรอคอยอย่างมีน้ำอดน้ำทนในห้องนอน ห้องใต้ดิน กระเป๋าดินทาง ผ้าคลุมศีรษะ

37. La Résistance เป็นขบวนการใต้ดินของหน่วยทหารและพลเรือนของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปที่ต่อต้านการยึดครองของเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศสเข้าร่วมในขบวนการนี้ในปี ค.ศ. 1943 ซึ่งเป็นช่วงครึ่งหลังของสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว

38. Camus. *La peste*, op. cit., pp. 266-267.

และกองกระต่ายที่กรุงรัง”³⁹ แต่ดูเหมือนความเป็นจริงในทางการแพทย์ไม่ได้เป็นเช่นนั้น กล่าวคือ เชื้อกาฬโรคมิได้มีอายุยืนยาวหลายสิบปี กาฬโรคในที่นี้จึงไม่ได้มีความหมายตรง แต่เป็นความหมายแฝงไว้ด้วยปรัชญาคือ หมายถึงเชื้อของความตาย และแนวคิดทางปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรมของกามูส้นั้นเรียกว่าปรัชญาแอบสเอร์ดีต์ (la philosophie de l'absurde) ปรัชญานี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางความคิดที่ว่าพระเจ้าไม่มีอยู่จริง และทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ล้วนไร้แก่นสารรวมทั้งตัวมนุษย์เองด้วย การดำรงอยู่และการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์จึงว่างเปล่าไร้สาระ

กามูสได้นำเสนอวิถีชีวิตที่แสดงสภาวะไร้ความหมายไว้ในเรื่อง *กาฬโรค* หลายประเด็น

1. ชีวิตที่ซ้ำซากจำเจ ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนแทบไม่มีอะไรแปลกใหม่เกิดขึ้นเลย

ทุกอย่างดำเนินไปตามจังหวะและแนวทางเดิม ๆ ไม่ต่างอะไรกับเครื่องจักร การมีชีวิตอยู่ต่อไปแต่ละวันจึงเป็นการทำให้ความไร้แก่นสารยืนยาวออกไปอีก ชาวเมืองโอรองก็เป็นเช่นนี้ “พี่น้องชาวเมืองเราทำงานหนักกันตลอดเพื่อให้ร่ำรวยขึ้น พวกเขาสนใจการค้าขายเป็นพิเศษและตามสำนวนที่พวกเขาใช้กัน พวกเขาสาละวนอยู่กับการทำธุรกิจก่อนสิ่งอื่นใด ตามปกติพวกเขาชอบความสนุกสนานแบบง่าย ๆ อยู่ด้วยเหมือนกัน พวกเขาชอบผู้หญิง ชอบดูหนังและชอบเล่นน้ำทะเล แต่ด้วยความเป็นคนมีเหตุผลเอามาก ๆ พวกเขาจะเก็บความสนุกสนานแบบนี้ไว้สำหรับตอนเย็นวันเสาร์และวันอาทิตย์เท่านั้น ส่วนวันอื่น ๆ ที่เหลือก็พยายามหาเงินเต็มที ทุกเย็นหลังเลิกงานแล้ว พวกเขาจะไปพบปะกันในร้านกาแฟตามเวลาเดิม ไปเดินเล่นตามถนนสายเดิมหรือไม่ก็ออกไปนั่งเล่นที่เฉลียงบ้านของพวกเขา”⁴⁰

2. ความรู้สึกแปลกแยกกับความคิดและค่านิยมทางสังคมแบบเก่า

39. Ibid, p. 279.

40. Ibid, p. 11.

หลายสิ่งหลายอย่างที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมยึดถือปฏิบัติตามกันอยู่นั้นเป็นสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ เช่น การมีฐานะ มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมทำให้ผู้คนคิดว่านั่นเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีคุณค่า มีความหมายขึ้นมา แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่วันใดที่เราได้ตระหนักถึงความจอมปลอม ไร้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะเห็นความไร้แก่นสาร ไร้ความหมายของชีวิตมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ตาร์รูเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นจุดนี้ได้อย่างชัดเจน ในช่วงต้นของชีวิต เขาอยู่อย่างสุขสบาย มีกินมีใช้ มีความอบอุ่นในครอบครัว มองการตัดสินใจว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา แล้ววันหนึ่งพ่อของเขาซึ่งเป็นอัยการชวนเขาไปฟังการตัดสินคดีเพื่อหวังให้เขาเจริญรอยตาม เขาเข้าไปฟัง และได้เข้าไปอยู่ในนั้น เขาได้เห็นนักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิตและได้ตระหนักถึงความอยุติธรรม ทุกอย่างจึงเปลี่ยนไปชนิดจากหน้ามือเป็นหลังมือเลยก็ว่าได้ “นับแต่วันนั้นมา ผมรู้สึกสยดสยองกับขบวนการยุติธรรม การตัดสินประหารชีวิตและการประหารชีวิต และผมได้ประจักษ์ด้วยความมั่นใจว่าคุณพ่อผมจะต้องไปดูการฆาตกรรมมาหลายครั้งแล้ว”⁴¹ ชีวิตของริเออร์ก็เป็นอย่างหนึ่งที่หักเหไปหลังจากได้เห็นความจริงในชีวิต เขาไม่ได้เป็นหมอเพื่อความมีหน้ามีตาในสังคมอีกแล้ว แต่เป็นหมอทั้งชีวิตและจิตใจ เป็นหมอที่ต้องการปกป้องเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้พ้นจากความเจ็บปวดทรมานและความตาย “ตอนที่ผมเข้ามาในอาชีพนี้ ผมเข้ามาอย่างค่อนข้างเลื่อนลอย ทั้งนี้เพราะผมต้องเป็นหมอให้ได้ เพราะมันเป็นสถานะทางสังคมเหมือนอย่างอาชีพอื่น ๆ มันเป็นหนึ่งในบรรดาสถานะทางสังคมที่คนหนุ่มต่างมุ่งหวังจะไปให้ถึงกัน อาจจะเป็นเพราะว่ามันเป็นการยากยิ่งสำหรับลูกกรรมกรอย่างผมด้วยเช่นกัน แล้วก็ต้องเห็นคนตายไปด้วย คุณรู้ไหมว่ามีคนที่ไม่ยอมตาย คุณเคยได้ยินผู้หญิงคนหนึ่งตะโกนว่า “ฉันไม่อยากตาย!” ขณะกำลังจะตายไหม ผมเองเคยได้ยินและผมได้ตระหนักว่าผมไม่อาจทำตัวให้เคยชินกับมันได้ ผมเป็นเด็กอยู่ตอนนั้น และผมรู้สึกขยะแขยงกฎเกณฑ์ของโลกด้วยซ้ำไป นับแต่นั้นมา ผมกลายเป็นคนเจ็บปวดมากขึ้น เพียงแต่ผมไม่เคยคุ้นเคยกับการ

41. Ibid, p. 225.

เห็นคนตายอยู่ดี”⁴²

3. กาลเวลา เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์ไม่มีอะไรยั่งยืนถาวร กาลเวลาทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะลักษณะภายนอกของมนุษย์ นอกจากนั้น เวลาที่ผ่านไปหมายถึงมนุษย์กำลังก้าวเข้าไปใกล้ความตายมากขึ้นทุกที ด้วยเหตุนี้ เรื่องเบรท์จึงต้องการหนีออกจากเมืองโอริ่งเพื่อกลับไปหาภรรยาของเขาเพราะเกรงว่าถ้ารอไปจนกว่าโรคระบาดยุติลง เธอจะมีอายุมากขึ้นเกินกว่าที่จะรักกันใหม่ได้อีก “- อาจจะเป็นไปได้ แต่ผมไม่อาจทนความคิดที่ว่า โรคระบาดจะยึดเยื้อออกไปและเธอแก่ชราลงในระหว่างนี้ อายุสามสิบผู้คนที่เริ่มแก่กันแล้ว และเราต้องหาประโยชน์จากทุกสิ่งทุกอย่าง [...]”⁴³ กาลเวลาทำให้อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ผันเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน จะเห็นได้จากในตอนแรก ชาวเมืองโอริ่งต่างโหยหาอาลัยคนที่พลัดพรากจากไปทั้งคนที่ยังมีชีวิตอยู่และที่ตายไปแล้ว แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาก็เริ่มลืมคนเหล่านั้น นึกวาดภาพหน้าตาท่าทางของคนเหล่านั้นไม่ออกอีกต่อไปแล้ว ส่วนพวกที่ตายไป พวกเขาก็ไม่ได้ไปเยี่ยมเยียนหลุมฝังศพเหมือนเช่นทุกปี แม้ในวันสำหรับผู้ตายก็ตาม “แต่ในปีนั้น ไม่มีใครอยากคิดถึงคนตายอีกแล้ว ผู้คนคิดถึงเรื่องนี้มากเกินไปแล้วจริง ๆ และผู้คนไม่ได้กลับมาหาพวกเขาด้วยความรู้สึก่อนข้างเสียตายและด้วยความเศร้าโศกอย่างมากอีกต่อไปแล้ว พวกเขาไม่ได้เป็นคนที่ถูกทอดทิ้งซึ่งผู้คนมาหาเพียงวันหนึ่งในแต่ละปีเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตัวเองอีกต่อไป พวกเขาเป็นผู้ไม่พึงปรารถนาที่ผู้คนต้องการลืม นั่นเป็นเหตุผลที่วันสำหรับผู้ตายในปีนั้นผ่านไปโดยไม่มีใครสนใจ”⁴⁴

4. ความตาย จะตายเร็วหรือตายช้าทุกคนต้องตายด้วยกันทั้งนั้นเพราะชีวิตมนุษย์ถูกกำหนดด้วยความตาย และในเมื่อไม่มีพระเจ้า ก็ไม่สามารถนำเอาความเชื่อทางศาสนามาอธิบายที่มาที่ไปของการตายได้ การกระทำต่าง ๆ ของ

42. Ibid, pp. 120-121.

43. Ibid, p. 140.

44. Ibid, p. 212.

มนุษย์จึงไร้แก่นสาร หาประโยชน์อะไรไม่ได้เลยเพราะเมื่อเราตายไป ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะจบสิ้นลงเพียงแค่นั้น ยิ่งไปกว่านั้น มนุษย์ทุกคนยังพหุพาความตายอยู่ในตัวเสมอ ถึงแม้บางช่วงเราอาจจะลืมนึกถึงความตายไปบ้าง แต่มันก็อยู่กับเราตลอดเวลาและทุกหนแห่ง สิ่งที่ตารุพูตชี้ให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจน “แต่ละคนพหุพาภาพไร้อยู่ในตัวเพราะไม่มีใครเลย ไม่มี ไม่มีใครเลยในโลกนี้ที่รอดพ้นจากมันไปได้”⁴⁵

ในเมื่อชีวิตเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล ไร้แก่นสาร มนุษย์ควรจะทำอย่างไรเพื่อให้หลุดพ้นไปจากสภาพนี้

บางคนอาจจะคิดว่าการฆ่าตัวตายเป็นทางออกอย่างหนึ่ง แต่กามูสไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความคิดนี้เพราะการฆ่าตัวตายไม่ใช่การแก้ปัญหา หากแต่เป็นการเลี่ยงปัญหา อย่างเช่น ก๊อตตาร์ดที่ต้องการผูกคอตายเพื่อหนีการติดตามของตำรวจเกี่ยวกับคดีที่เขาได้ก่อขึ้นซึ่งกามูสไม่ได้บอกว่าเป็นเรื่องอะไร ด้วยเหตุนี้กามูสจึงไม่ยอมให้ตัวละครตัวนี้ตายโดยให้กร็องด์เข้าไปช่วยเขาไว้ได้ทัน และหลังจากนั้น ก๊อตตาร์ดก็สัญญาว่าจะไม่ทำอีก

หลาย ๆ คนพยายามตั้งความหวังในชีวิต แต่ความหวังที่ค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลาหรือถูกความจำเจในชีวิตประจำวันเข้าครอบงำจนกลายเป็นความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ไปก็ไม่ว่าทำให้ชีวิตของเรามีแก่นสารขึ้นมาได้ ดูอย่างชีวิตของกร็องด์ ในช่วงแรกเขาหวังจะได้รับการบรรจุเป็นเสมียน แต่เขาปล่อยทุกอย่างเลยตามเลยมาเป็นเวลานานหลายปี เขาก็ยังคงเป็นพนักงานชั่วคราวของเทศบาลอยู่เช่นเดิม หรือความหวังที่เกิดจากความคิดฝันที่ก็ไม่ช่วยให้ชีวิตรอดพ้นจากความไร้แก่นสารไปได้ อย่างเช่นกรณีของตารุ ที่มีอุดมการณ์อันหนักแน่นมั่นคงและต้องการจะเป็นนักบุญนอกศาสนา เขาพยายามทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองอุดมการณ์และความต้องการดังกล่าวของเขา แต่เขาก็ไม่สมหวัง

45. Ibid, p. 228.

หรือถ้าเขาสมหวังอย่างที่ริเออร์ว่าก็หลังจากที่เขาตายไปแล้วซึ่งไม่มีประโยชน์อะไรเลย

ในเมื่อการฆ่าตัวตายและความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ไม่อาจช่วยให้ชีวิตเราหลุดพ้นไปจากความไร้แก่นสารได้ สิ่งเดียวที่จะช่วยให้ชีวิตมีสาระขึ้นมาก็คือการลุกขึ้นสู้เท่าที่สามารถจะทำได้กับทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้ชีวิตประจำวันของเราตกอยู่ในหายนะ อย่างเช่นหมอริเออร์ เขาไม่มีอุดมการณ์หรือตั้งความหวังไว้ใหญ่โตมโหฬารเหมือนตาร์รู เขาหวังเพียงแค่เป็นคนธรรมดา ๆ ด้วยเหตุนี้หมอริเออร์จึงไม่หวั่นว่าผลของการต่อสู้กับกาฬโรคครั้งนี้จะออกมาเช่นไร สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องพยายามช่วยชีวิตชาวเมืองให้เต็มทีก่อน “ผมไม่รู้ทั้งสิ่งที่กำลังรอคอยผมอยู่ และสิ่งที่จะมาหลังจากนั้น สำหรับตอนนี้ มีคนไข้หลายคนและเราจำเป็นต้องเยียวยาพวกเขา หลังจากนั้นพวกเขาและผมเองด้วยค่อยคิดตรึกตรองกัน แต่สิ่งที่เร่งด่วนที่สุดคือการเยียวยาพวกเขา ผมจะปกป้องพวกเขาเท่าที่ผมสามารถจะทำได้เท่านั้นเอง”⁴⁶

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นมุมมองหลาย ๆ ด้านที่ได้จากการอ่านเรื่อง *กาฬโรค* นวนิยายเรื่องนี้ไม่เพียงแต่ให้มุมมองที่หลากหลายเท่านั้น แต่ยังมีความเป็นสากลในเนื้อหาอีกด้วย ทั้งนี้เพราะกาฬโรคที่กามูสสมมติให้เป็นสาเหตุของภัยพิบัตินั้นมิได้หมายถึงกาฬโรคที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงเพียงอย่างเดียว แต่ยังอาจหมายรวมถึงเหตุการณ์อะไรก็ได้ที่ร้ายแรงจนทำให้เมือง ประเทศหรือโลกทั้งโลกต้องตกอยู่ในความปั่นป่วน ผู้คนเดือดร้อนทุกข์ทรมานหรือล้มตายกันเป็นจำนวนมาก และเมื่อไอร้องซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุก็เช่นกัน เราสามารถเอาชื่อเมืองหรือชื่อประเทศต่าง ๆ ในโลกที่ตกอยู่ในสภาวะวิกฤตเช่นนี้เข้าไปสวมแทนได้ ทางด้านการเมืองนั้น จริงอยู่กามูสต้องการสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการต่อต้านการยึดครองของเยอรมนีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะเป็นเหตุการณ์ร่วมสมัยและผู้แต่งเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย แต่เราก็สามารถนำ

46. Ibid, p. 120.

ความคิดของการต่อต้าน การไม่ยอมจำนนต่อสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นมาประยุกต์
ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยตราบโศกที่ยังมีการกดขี่ข่มเหงอยู่ ส่วนทางด้านปรัชญานั้น
เด่นชัดเป็นที่สุดเพราะสิ่งที่กามุส์พูดถึงนั้นเป็นสภาวะของมนุษย์ทุกผู้ทุกนาม ไม่
ว่าจะเป็นชาติใดภาษาใด อย่างไรก็ตาม “มีความขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่เสมอในการ
ประเมินคุณค่าของงานวรรณกรรมชิ้นนี้ ผู้คนกลุ่มหนึ่งรู้สึกเป็นเดือดเป็นแค้น
กับนวนิยายเรื่องนี้ แต่อีกกลุ่มหนึ่งรู้สึกพึงพอใจเป็นล้นพ้น กลุ่มหนึ่งต่อต้าน
แต่อีกกลุ่มหนึ่งพลอยเห็นดีเห็นงามด้วย”⁴⁷

47. Rachel Bepaloff, “Le Monde du condamné à mort” ในวารสาร *Esprit*
(มกราคม 1950) อ้างถึงใน Louis Faucon., *Albert Camus, la peste*. (Paris: Nouveau classique
Larousse, 1965), p. 141.

การอ้างอิง

- A. Camus. *Pages méditerranéennes*. Paris: Gallimard, 1968.
- Albert Camus. *Théâtre, récits, nouvelles*. Belgique: Gallimard (Bibliothèque de la Pléiade), 1962.
- Antonin Artaud. *Le Théâtre et son double*. Saint-Amand (Cher): Gallimard, 1964.
- Camus. *La peste*. Paris: Gallimard, 1947.
- Herbert R. Lottman. *Albert Camus*. Paris: Editions du Seuil, 1978.
- Jean-Claude Brisville. *Camus*. Paris: Gallimard (Bibliothèque idéale), 1959.
- Louis Faucon. *Albert Camus, la peste*. Paris: Nouveau classique Larousse, 1965.
- Maurice Bruézière. *La Peste d'Albert Camus*. Paris: Hachette (Lire aujourd'hui), 1972.
- Morvan Lebesque. *Camus*. Paris: Editions du Seuil (Ecrivains de toujours), 1963.
- Pol Gaillard. *La Peste. Camus*. Paris: Hatier (Profil d'une œuvre), 1972.
- Robert De Lupe. *Camus*. Paris: Editions Universitaires, 1963.
- Roger Quillot. *La Mer et les prisons. Essai sur Albert Camus*. Paris: Gallimard, 1970.